

SÄHKÖYHTIÖ

sähkön hinnan muuttaminen

Vapaiden sähkömarkkinoiden toiminta ja markkinoilla tapahtuva sähkön hinnanmuodostus ovat kuluttajien kannalta hankalasti ymmärrettäviä asioita. Sähkönmyyjät perustelevat hinnanmuutoksia usein viittaamalla muun muassa sähkön pörssihinnan tai tukkuhinnan muutoksiin, pohjoismaisten vesivarastojen täyttöasteeseen sekä päästöoikeuksien hintakehitykseen. Kuluttajille nämä käsitteet ovat kuitenkin vaikeaselkoisia.

Hinnanmuutosmenettelyn on oltava avointa ja läpinäkyvää. Kuluttajille on annettava selkeää informaatiota hinnanmuutosten syistä, jotta he voisivat ymmärtää paremmin markkinoiden toimintaa ja varmistua hinnanmuutosten aiheellisuudesta. Lisätietojen antaminen on omiaan parantamaan myös kuluttajien hintatietoisuutta ja edistämään kilpailun toimivuutta.

Sähkön hinnan muuttamista koskevat periaatteet sisältyvät **sähkömarkkinalain 6a luvun 26 §:n** säännökseen. Sen mukaan myyjä saa muuttaa sähkönmyyntisopimuksen mukaista hintaa kolmessa tilanteessa:

- sopimuksessa yksilöidyllä perusteella edellyttäen, ettei sopimuksen sisältö olennaisesti muutu. Toimitusvelvollisuuden ulkopuolella tehtyä määräaikaista sähkönmyyntisopimusta ei kuitenkaan saa muuttaa tällä perusteella,
- jos muutos perustuu lainsäädännön muuttamiseen tai viranomaisen päätökseen, jota myyjä ei ole voinut ottaa lukuun sopimusta tehtäessä,
- jos muutokseen on erityistä syytä olosuhteiden olennaisen muuttumisen, vanhentuneiden sopimus- tai hinnoittelujärjestelyjen uudistamisen tai energian säästämiseksi tarpeellisten toimenpiteiden toteuttamisen johdosta. Toimitusvelvollisuuden ulkopuolella tehtyä sopimusta ei kuitenkaan saa muuttaa tällä perusteella.

Sopimusehtojen muuttamisesta ei ole sen sijaan kyse silloin, jos

- osapuolet ovat sopineet sellaisesta automaattisesti vaihtuvasta laskentavasta, jonka perusteella tietyn väliajoin tarkistetaan maksettavaa hintaa tiettyyn sopijapuolten vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella ole-

vaan viitearvoon, esimerkiksi sähköpörssin noteerauksiin, perustuen, ja

- tällaisia sopimusehtojen mukaisia tarkistuksia tehdään sopimuskauden kuluessa puoleen tai toiseen.

Hinnanmuutosperusteet on yksilöity **sähkön toimitusehdoissa sekä myyntiehdoissa**. Ehtojen mukaan myyjällä on oikeus muuttaa sopimuksen mukaista hintaa, jos muutoksen syynä on esimerkiksi myyjän sähkön hankintakustannusten muutos – joko kustannusten nousu tai niiden aleneminen. Velvollisuutta hinnan muuttamiseen myyjällä ei ehtojen mukaan ole.

Myyjiin on toimittava hintoja muuttaessaan johdonmukaisesti. Jos myyjä korottaa hintoja hankintakustannusten nousuun vedoten, sen on yhtä lailla laskettava hintoja, kun hankintakustannukset pienenevät. Muussa tapauksessa sopimusehtokäytäntö on kuluttajien kannalta kohtuuton eli kuluttajansuojalain 3 luvun 1 §:n vastainen.

Soveltamalla hinnanmuutosperusteita molempiin suuntiin voidaan lisätä kuluttajien luottamusta hinnanmuutosmenettelyn oikeellisuuteen ja läpinäkyvyyteen.

Hinnanmuutoksesta on ilmoitettava kirjallisesti ja selkeästi

Hinnanmuutosilmoitus voidaan tehdä esimerkiksi kuluttajan laskutusosoitteeseen lähetettävällä kirjeellä tai laskun mukana seuraavalla tiedotteella. Ilmoitus on laadittava sisällöltään sellaiseksi, että kuluttaja saa muutoksesta aina vaikeuksista tiedon. Päähuomio on kohdistettava nimenomaan hinnanmuutoksesta annettaviin tietoihin. Muutosta koskevia tietoja ei siksi saa liittää esimerkiksi mainoskirjeen osaksi.

Hinnanmuutoksen syyt kerrottava selvästi

Hinnanmuutoksen peruste on kerrottava kuluttajille ymmärrettävässä muodossa muutosilmoituksen yhteydessä ja samalla on viitattava, mihin sopimusehtojen kohtaan muutos perustuu. Muutosperusteen ilmoittaminen koskee erityisesti hinnankorotuksia. Myös hinnanalennuksen yhteydessä kuluttajalla on oikeus saada tietää, mihin muutos ja sen suuruus perustuu. Antamalla tiedot hinnannuutoksen syystä myyjä voi osoittaa, että sen ilmoittama muutosperuste on todellinen ja että myyjän kustannukset ovat muuttuneet hinnannuutosilmoituksen edellyttämällä tavalla.

Esimerkkejä:

Hinnanmuutoksen perusteeksi ei riitä esimerkiksi pelkkä viittaus sähkön hankintakustannusten muuttumiseen. Kuluttajille on annettava tietoa myös siitä, miltä osin myyjän hankintakustannukset ovat muuttuneet ja kuinka suuri kustannusten muutos on ollut. Tietojen ei tarvitse kuvata yksityiskohtaisesti myyjän sähkönhankintaa, mutta hinnannuutosperuste on kuitenkin ”avattava” siten, että kuluttaja saa tiedon seikoista, joihin myyjän ilmoittama hinnannuutos perustuu.

Jos myyjä hankkii sähköä sähköpörssin kautta, hankintakustannusten muutosta voidaan kuvata myös sähköpörssin hintanoteerauksia kuvaavien tietojen ja graafisten käyrien avulla. Samalla tavoin voidaan kuvata myös esimerkiksi tukkusähkön ja päästöoikeuksien hintakehitystä.

Jos asiaan liittyy myyjän liikesalaisuuden piiriin kuuluvia hinta- ym. tietoja, riittää, että julkiset tiedot ilmoitetaan kuluttajille mahdollisimman täydellisinä.

Muut kuluttajalle ilmoitettavat tiedot

Hinnanmuutoksen perusteen lisäksi kuluttajalle on ilmoitettava seuraavat tiedot:

- hinnat muuttuneilta osiltaan
- mistä ajankohdasta lukien muutos tulee voimaan
- onko kuluttajalla oikeus irtisanoa sopimus.

Hinnanmuutoksen suuruutta on tarpeen havainnollistaa tiedolla siitä, paljonko muutos vaikuttaa euromääräisesti ja prosentuaalisesti kuluttajan sähkölaskuun. Hinnanmuutosilmoituksessa nämä tiedot voidaan kertoa joko

- käyttäjäkohtaisesti (tiedot lasketaan muutosilmoituksen saavan kuluttajan kulutustiedoilla) tai
- tyyppikäyttäjakohtaisesti (esim. tyyppillisen kerrostaloasukkaan vuosikäyttö 2 000 kWh, omakotitaloasukkaan 5 000 kWh ja sähkölämmittäjän 18 000 kWh).

Esimerkki:

Tyypillisen omakotitaloasukkaan (vuosikäyttö 5 000 kWh, ilman sähkölämmitystä) sähkön myyntihinta nousee noin 15 euroa vuodessa ja on korotuksen jälkeen noin 239 euroa vuodessa. Prosentteina korotuksen vaikutus myyntihintaan on noin 7 %.

Hinnanmuutoksen voimaantulo

Sähkömarkkinalain mukaan hinnannuutos voi tulla voimaan **aikaisintaan kuukauden kuluttua siitä, kun kuluttajalle on lähetetty muutosilmoitus**. Myös kuluttajaoikeuden vaikiintuneen periaatteen mukaan kuluttajalle lisävelvoitteita tuovista ehtomuutoksista on ilmoitettava ennakoon riittävän ajoissa. Vastaavasti eri toimialoilla on yleinen periaate siitä, että kuluttajan eduksi tapahtuvia muutoksia voidaan tehdä vapaasti toimitusehdoista riippumatta.

Sähkömarkkinalain hinnannuotossäännöksen tarkoituksena on antaa kuluttajalle mahdollisuus varautua nimenomaan sähköyhtiön tekemiin hinnankorotuksiin. Säännöksen taustalla on muun muassa KTM:n sähkötoimitusehdot -työryhmän mietintö vuodelta 1994, jossa todetaan, että ”myös hintojen muuttamista pidetään ehtojen muuttamisena, joten hintojen kohtuulliset korotukset tehdään ehtomuotossäännöksiä noudattaen”.

Hinnanmuutoksia koskeva säännös on muiden sähkömarkkinalain 6a luvun säännösten tapaan pakottava eli säännöksestä ei saa sopimuksin poiketa kuluttajan vahingoksi. **Hinnankorotuksista on siten ilmoitettava vähintään kuukautta ennen niiden voimaantuloa.**

Sähköyhtiö voi kuitenkin poiketa säännöksistä kuluttajan eduksi. Hiinnan alentamisessa on kyse tällaisesta kuluttajan eduksi tapahtuvasta muutoksesta, joten sen yhteydessä ei ole tarvetta samanlaiseen ennakkoilmoitusaikaan kuin on hinnankorotuksissa. Hinnanalennuksen voimaantuloa ei siten tarvitse lykätä tapahtumaan vasta sähkömarkkinalaissa asetetun kuukauden määräajan jälkeen.

On kuitenkin tärkeää, että sähkömyyjä ilmoittaa kuluttajille myös hinnanalennuksesta ja myyjän soveltamasta uudesta hinnasta mahdollisimman pian sen jälkeen kun hinnanalennuksesta on päätetty. Ajantasainen tieto sähkön hinnasta on kuluttajalle tarpeellinen muun muassa silloin, kun hän vertailee eri sähkömyyjien hintoja ja harkitsee myyjien kilpailuttamista.

Jos hinnannuutos perustuu lainsäädännön muutokseen tai viranomaisen päätökseen, muutos voidaan sähkömarkkinalain mukaan toteuttaa lainsäädännön tai päätöksen edellyttämänä ajankohtana. Muutoksesta on myös tällöin ilmoitettava kuluttajalle mahdollisimman pian.

Sähkön siirtohinnan muuttaminen

Jakeluverkonhaltijan oikeutta muuttaa sähköverkkosopimuksen mukaisia hintoja on sähkömarkkinalaissa joiltain osin rajoitettu (vastuualueen muuttumiseen liittyvä yhtenäisen hinnoittelun toteuttaminen). Siirtohintojen muuttamista koskevat menettelytavat ovat kuitenkin lähtökohtaisesti samoja kuin sähkön myyntihinnan muuttamisessakin.